

Svindlande höjder

- många aktuella teman

Ämne: Svenska, SVA, SO

År: 7-9, Gym

Lektionstyp: Dramatiseringsövningar, ordkunskap, eget arbete, grupparbeten, Diskussion, Redovisning

Lektionsåtgång: 16 men man kan göra urval

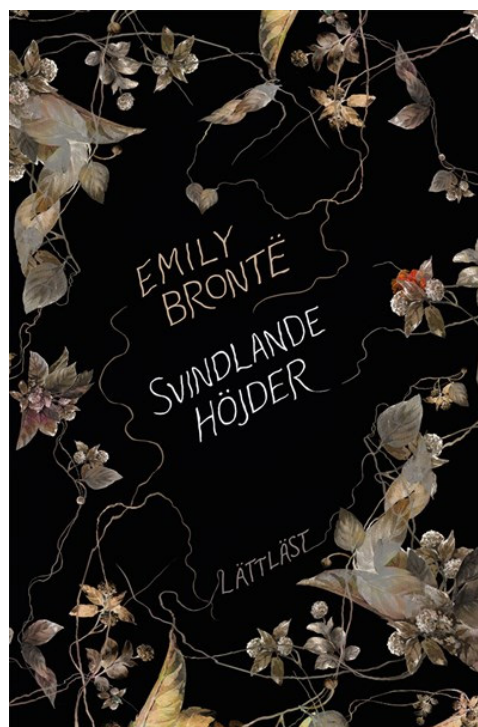
Inledning

Det här är en bok som trots sin ålder tar upp flera aktuella teman, inte bara de klassiskt odödliga teman **kärlek och hämnd utan också social status, utanförskap, rasism, feminism och att vara oälskad som barn**. Jag har i gruppuppgiften i slutet lagt in förslag på artiklar från 8 sidor som knyter an till teman i boken. Jag tror att det alltid är viktigt att stötta eleverna att dra paralleller från litteraturen till vardagen och tvärtom.

Jag har haft en högstadielklass i svenska som andraspråk i åtanke när jag gjort planeringen men den kan lätt anpassas till vuxna läsare som behöver lite stöttning i läsningen.

Kopieringsunderlagen kan delas ut till varje lektion eller sättas ihop till ett häfte.

Jenny Kimming

Lektion 1 - Introduktion

Svindlande höjder gavs ut första gången i december 1847 under pseudonymen Ellis Bell. Den egentliga författaren var Emily Brontë, syster till Charlotte Brontë som samma år gav ut Jane Eyre (hon använde pseudonymen Currer Bell).

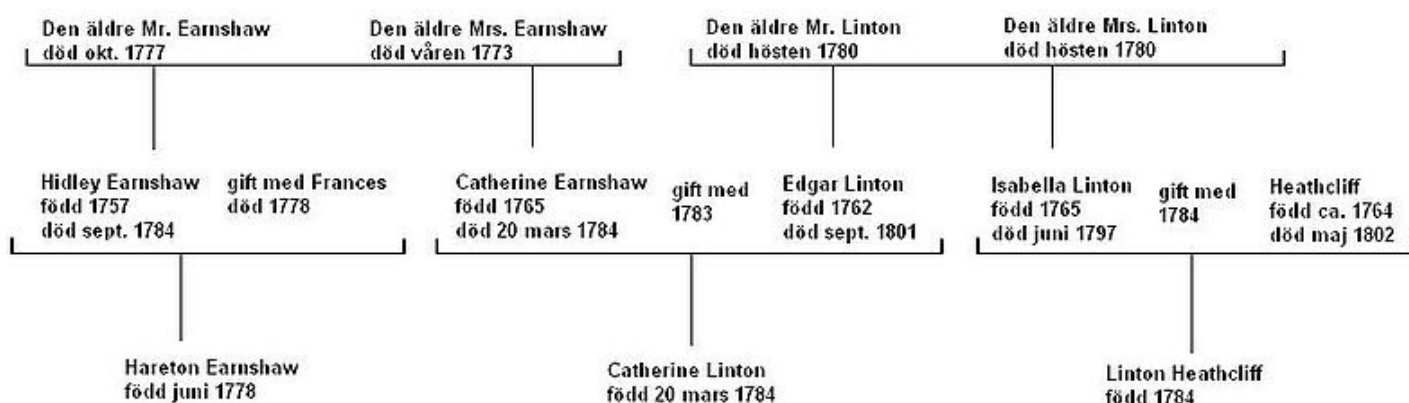
Svindlande höjder trycktes i 250 exemplar och fick väldigt mycket kritik från läsarna. Många tyckte att den var deprimerande och dyster, en del tyckte att den var omoralisk. Anledningen till att de tyckte så var troligen att läsarna var van vid böcker som gav ett realistiskt porträtt av Englands överklass. De ville inte ha böcker som grävde i människors själar.

Diskutera varför en kvinna inte kunde ge ut böcker med sitt eget namn.

Ge en kort bakgrund till livet i England på 1800-talet med klasskillnader. Använd och förklara ord som:

- Godsherre
- Gods
- Hushållerska
- Matmor/husmor/husbonde

Läs igenom personlistan i boken, rita ev. upp ett släktträd på tavlan.

Läs kapitel 1 Ett hus på heden högt för eleverna.

Gör rituppgiften på lektionen eller som läxa.

Läs kapitel 2 *Ett dårhus* högt för eleverna.

Diskutera:

- Vem är det som berättar? Kan man lita på honom? Varför/Varför inte?
- Hur verkar Heathcliff och Hareton vara? Beskriv dem.
- Varför tror du att de är sådana?
- Hur verkar hushållerskan vara? Beskriv henne.

Dramatisera (behöver en egen lektion)

Kapitlet har många repliker och fungerar bra att dramatisera.

Dela in eleverna i grupper med 5-7 personer i varje och låt dem dramatisera sid 15-20, när Lockwood kommer in i huset.

Ge dem ca 20 minuter att sätta ihop ett drama som bygger på replikerna i texten och spela sedan upp dramat för varandra.

Roller:

Lockwood

Heathcliff

Hareton (den unge mannen)

Kvinnan

Hushållerskan

Ev. hundar

Svindlande höjder

av Emily Brontë

Läs beskrivningarna av husen och landskapet och rita det så noga du kan.

Huset som jag hyr ligger ensligt på en hed där ljungen blommar. Många skulle kalla det för en ogästvänlig plats och plågas av den fuktiga luften. Men jag älskar den grå himlen och det öde, tysta landskapet. Vinden blåser dag och natt och får hedens ljung att bölja. Ofta tänker jag att jag bor på den vackraste platsen i England.

ensligt	ensamt
hed	slätt
plågas	må dåligt
öde	övergiven, tom

Han bor sju kilometer här ifrån, på andra sidan heden i ett hus som kalls Svindlande höjder.

Fastän han har gott om pengar är hans hus i uselt skick, nästan fallfärdigt. Det är skrattretande att det gamla rucklet har ett så tjusigt namn som Svindlande höjder. Lyckligtvis är huset som jag hyr mycket större och finare

uselt	jättedåligt
skick	tillstånd
ruckel	skjul

Lektion 2

Läs kapitel 3 *Släpp in mig* högt för eleverna.

Diskutera:

- Vad är det som händer? Diskutera både spökscenen och när Heathcliff gråter.
- Vem tror du Catherine är?

Innan ni läser kapitel 4 *Nelly Dean* så skriv upp följande ord på tavlan och prata om dem:

Trakten

Karotten

Barnjungfru

Tjänsteflicka

Hushållerska

Läs kapitel 4 *Nelly Dean*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Diskutera utifrån orden på tavlan, låt ev. eleverna skriva en kort text.

- Vad vet du om Nelly?

Lektion 3

Läs kapitel 5 *Hittebarn*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Diskutera:

- Vem är det som berättar nu? Kan man lita på henne? Varför/Varför inte?
- Vad önskade sig barnen i present?
- Vad hade pappan med sig?
- Hur reagerade barnen?

Läs kapitel 6 *Inte en tår*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Läs citaten ur boken och reflektera över dem med hjälp av frågorna.

*- Älskade Catherine. Kom in, snyftar han.
Gör som jag säger denna enda gång.
sid. 26*

Varför tror du att han gråter?

*Jag blir verkligen förvånad när han erbjuder sig
att göra mig sällskap över heden och visa vägen.
Det var inte precis vad jag väntade mig av den mannen.
sid. 26*

Vad hade berättaren väntat sig av mannen?

Varför tror du att han plötsligt blivit snäll?

*Hon spottar pojken i ansiktet,
men han reagerade inte alls.
Han bara stod helt stilla, mitt på golvet
och lät spottet rinna över ansiktet.
sid. 35*

Varför reagerar han inte, tror du?

Hur hade du reagerat om någon spottat dig i ansiktet?

*Frun lät honom aldrig kalla sig Earnshaw.
Den stackars gossen fick heta Heathcliff,
både i förnamn och efternamn.*
sid. 36

Det här är det enda som står om hur frun behandlade Heathcliff. Hur tror du att hon var mot honom annars?

*Catherine hade alltid haft svårt att få kamrater.
Hon ville gärna bestämma över andra flickor
och blev rasande arg när de sa emot.
Hon gav dem örfilar och bröt armar
och ben på deras dockor.
Det var inte många barn, förutom Heathcliff
som vågade leka med henne.*
Sid. 41

Vad är det Catherine och Heathcliff har gemensamt? Kan det räcka för att bli vänner för alltid?

Vilket citat berörde dig mest? Berätta varför!

Gör citatövningen nedan på lektionen eller som en läxa.

Lektion 4

Läs kapitel 7 *Vild barn*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Låt eleverna diskutera i smågrupper medfrågorna på tavlan eller på lappar framför sig. Låt grupperna redovisa svaren högt i helklass.

Om Hindley var 17 år nu, hur gammal var då Catherine? (6 år yngre, dvs. 11 år)
Vad tycker ni om deras lekar?

- A) Håller ni med Nelly om att lekarna är oanständiga? (oaständig = opassande)
- B) Håller ni med folket i trakten att de är syndiga? (syndig = ond, oren, otillåten)
- C) Håller ni med herr Earnshaw att de är "bara barn"?
- D) Har ni något eget alternativ?

Hur tror ni att det var för Hindley att växa upp med en pappa som inte gillar honom?

Läs kapitel 8 *En stormig kväll*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Catherine och Heathcliff tror att man blir en ängel med vingar när man dör och att man får bo i paradiset där Gud sitter på tron av guld och där alla är lyckliga . Vad tror du händer när man dör?

Gör övningen nedan på lektionen eller som en läxa.

Lektion 5

Läs kapitel 9 *Nya tider*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Diskutera:

- Vad är det som förändras på gården?
- Vad är det Hinley inte kan förändra?
- Varför ska Catherine läsa verser ur Bibeln på kvällarna och Heathcliff bli slagen?
- Heathcliff blir kallad svarting på sidan 49 och svartskalle på sidan 39. Vad tänker du om det, handlar det om hårfärg eller något annat?

Läs kapitel 10 *Som i himmelriket*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Läs citaten ur boken och reflektera över dem med hjälp av frågorna.

Under veckorna som följde togs allting ifrån Heathcliff, hans böcker, hans finkläder och hans häst.
sid. 49

Hur hade du känt om du var Heathcliff?

Hindleys hat hade inte försvunnit under tiden i staden. Tvärtom var det starkare än förut.
sid. 49

Varför hatar Hindley Heatcliff?

*- Hur kan ni låta en ung flicka springa omkring på heden i mörkret? röt han
Vad som helst hade kunnat hända henne.
Hon kunde blivit överfallen av vilda djur eller av rövare. Och vad är det för luffarpojke som hon leker med? En zigenare. En utlänning.
Är det passande sällskap för en fin fröken, tycker ni?*
sid. 56

Det här sägs av herr Linton. Vad tänker du när du hör det?

Fundera vidare...

Vad vet du om Hindley?

Vad vet du om Hindleys fru, Frances?

Vad vet du om herr Linton?

Vad vet du om fru Linton?

Vilka är det som verkar bestämma hemma? Varför tror du att det är så?

Gör övningen nedan på lektionen eller som en läxa.

Lektion 6

Läs kapitel 11 *Förvandlad*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Diskutera:

- Hur har Catherine förändrats?
- Hur reagerar Hinley på det?
- Hur reagerar Heathcliff på det?
- Vad tycker du?

Läs kapitel 12 *Svartsjukan*. Låt eleverna turas om att läsa högt.

Gör övningen nedan på lektionen eller som en läxa.

Lektion 7

Läs kapitel 13 *Sveket* och kapitel 14 *Fru Catherine Linton*.
Låt eleverna turas om att läsa högt.

Diskutera:

- Hur är det i huset hos familjen Linton?
- Hur har Heathcliff förändrats?
- Hur reagerar Catherine när Heathcliff kommer tillbaka?
- Hur reagerar Edgar när Heathcliff kommer tillbaka?

Gör övningen nedan på lektionen eller som en läxa.

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Läs kapitel 12 *Svartsjukan* och fundera över frågorna.

Hur reagerar Hindley när hans fru, Frances, dör?

Varför är alla så förvånade över att han blir ledsen?

Berätta om Heathcliffs kalender, vad har han den till?

Skriv 3 adjektiv som beskriver var och en av personerna. I rutan finns förslag på adjektiv men kom gärna på egna.

Hindley _____

Heathcliff _____

Catherine _____

Nelly _____

ful	vild	omhändertagande	skamsen	arg	
våldsam	pinsam	vacker	envis	glad	lojal
ensam	ledsen	trevlig	stillsam	svartsjuk	uttråkad
elak	högfärdig	kärleksfull	smutsig	aggressiv	snäll

Lektion 8

Läs kapitel 15 *Förälskad*. Eleverna läser tyst och svarar sedan på frågorna individuellt.

- Vem blir Isabella kär i?
- Hur varnar Catherine Isabella?

Läs kapitel 16 *Kyssten*. Eleverna läser tyst och svarar sedan på frågorna individuellt.

Gör övningen nedan på lektionen eller som en läxa.

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Läs kärleksförklaringarna som Catherine ger till Edgar och Heathcliff.

Catherines kärleksförklaring till Edgar:

Jag älskar Edgar över allt annat.

Det finns ingen som han.

*Jag älskar marken han går på,
luften han andas och alla saker han rör vid.*

Jag älskar allt han säger och allt han gör.

sid. 67

Catherines kärleksförklaring till Heathcliff:

*Det finns ingen som känner mig så väl
som Heathcliff. Våra själar är så lika.*

*Vi tänker samma sorts tankar
och förstår varandra utan ord.*

Jag kommer aldrig att överge Heathcliff.

*Han kommer alltid att vara min bästa vän
och betyda mer än Edgar Linton.*

sid. 68-69

Skriv en kärleksförklaring från Edgar eller Heathcliff till Catherine. Glöm inte att skriva i jag-form.

Om du skriver från Edgar så kan du ta hjälp av de här orden från sidan 71:

Edgar däremot älskade Catherine över allt annat och ansträngde sig för att göra henne på gott humör.

Ingen fick säga emot hans fru eller höja rösten i hennes närhet.

Om du skriver från Heathcliff kan du ta hjälp av de här orden från sidan 73:

- Jag har tänkt på dig varenda dag sedan jag for, sa Heathcliff med munnen nära hennes ansikte. Mitt liv har varit mycket hårt, men tankarna på dig har hjälpt mig genom alla svårigheter.

Lektion 9

Läs kapitel 17 *Sjukdomen*. Läs högt för eleverna eller låt eleverna turas om att läsa.

Diskutera:

- Vad har hänt med Catherine?
- Hur reagerar Edgar?
- Är det Nellys fel? Varför skyller han på Nelly?
- Vad har hänt med hunden?

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Vad tänker du om karaktärerna i boken? Skriv ner minst en mening per person där du berättar var du tänker om karaktären.

Catherine _____

Heathcliff _____

Edgar _____

Isabella _____

Nelly _____

- Vem tror du har hängt den? Varför?
- Hur har Isabella och Heathcliff rymt?
- Hur reagerar Edgar?
- Kan Edgar hindra Isabella? Borde han försöka?

Läs kapitel 18 *Brevet från Isabella*. Låt eleverna läsa tyst själva.

Det de inte hinner läsa blir läsläxa tillsammans med uppgiften nedan.

Lektion 10

Läs kapitel 19 *Förfallet*. Läs högt för eleverna eller låt eleverna turas om att läsa.

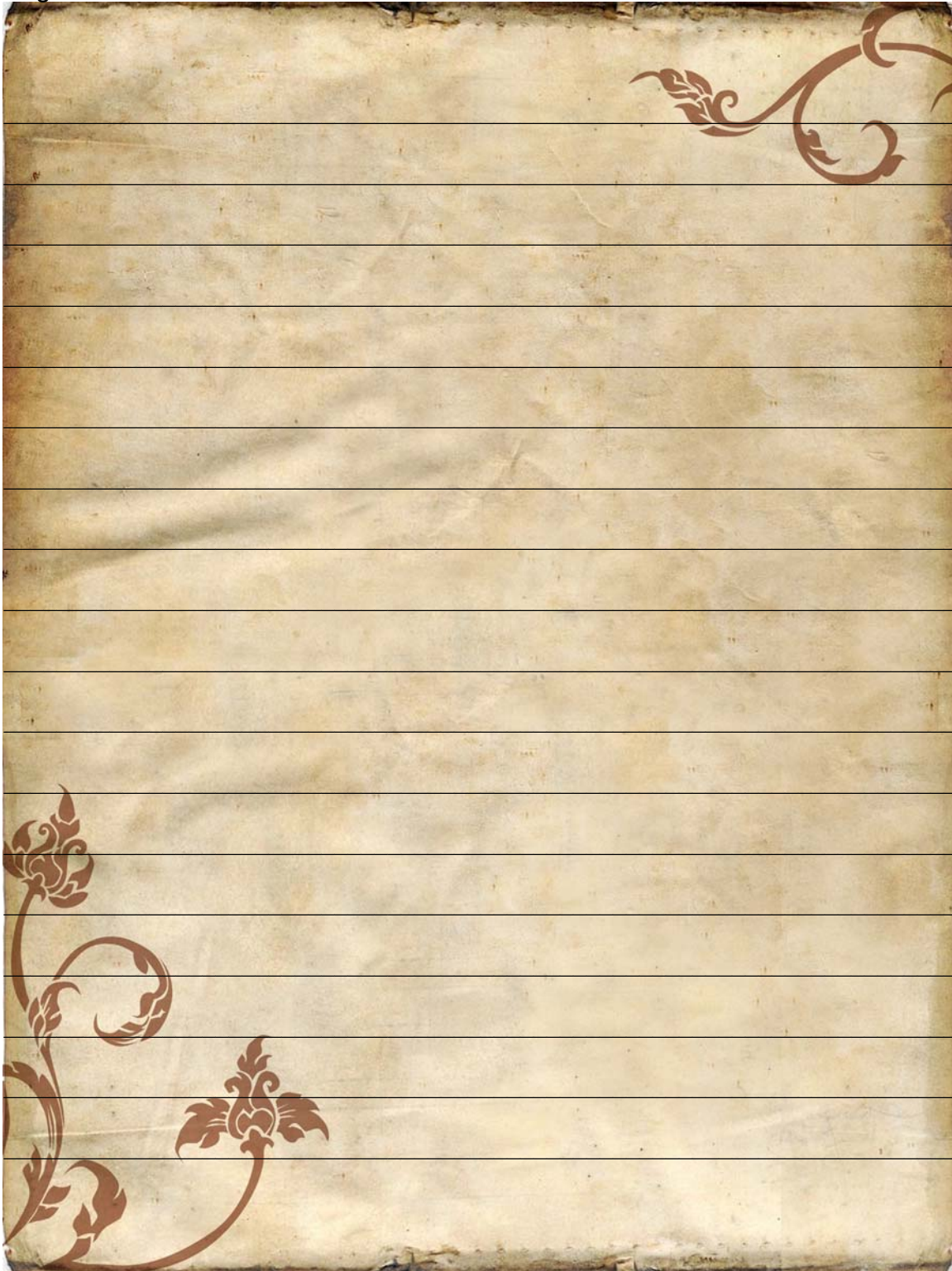
Diskutera:

- Vad är kärlek? (lista på tavlan)
- Är det kärlek Isabella känner? Varför/Varför inte?

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Edgar svarar inte på brevet från Isabella. Skriv ett eget brev från honom till henne. Se till att du använder formen för ett brev samt tankar och känslor som du förstått att Edgar har.

Läs kapitel 20 *Ett sista möte*. Läs högt för eleverna eller låt eleverna turas om att läsa.

Diskutera vidare:

- Är det här kärlek? Varför/Varför inte?

Lektion 11

Läs kapitel 21 *Födelse och död*. Låt eleverna läsa tyst för sig själva och göra uppgiften kring citat när de är klara med läsningen.

Läs kapitel 22 *Isabellas flykt* som läsläxa.

Låt eleverna hitta ett eget citat i kapitlet och skriva en reflektion kring det.

Lektion 12

Läs kapitel 23 *Lugna år*. Läs högt för eleverna eller låt eleverna turas om att läsa.

Diskutera:

- Varför håller Edgar sin dotter instängd?

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Läs citaten ur boken och reflektera över dem med hjälp av frågorna.

- Lilla flicka, du vet ingenting om honom, sa Catherine. Du fantiserar om att Heathcliff är en god och ömsint person som ska göra dig lycklig. Men han är ondskefull som en varg.
sid. 77

Hur tänker du om den här varningen?

Det är inte rätt att hämnas på den som älskar er, för att ni hatar hennes bror.
sid. 93

Har Catherine rätt? Vad menar hon?

- Jag dör av sorg och brustet hjärta. Du är inte bättre än en mördare, skrek Catherine.
sid. 100

Vad menar Catherine?

*Åh Catherine, skrek han. Lämna mig inte ensam här.
Kom tillbaka och plåga mig. Driv mig till vansinne.
Men lämna mig inte.*
sid. 106

Vad menar Heathcliff?

*Jag flätade samman den ljusa och den mörka locken
och lade tillbaka dem i medaljongen.*
sid. 107

Vad tänker du när du läser det här? Varför flätar Nelly lockarna? Vad vill hon visa med det?

Läs kapitel 22 *Isabellas flykt*. Hitta ett citat som du tycker är viktigt och skriv en reflektion kring det.

- Tycker du att han gör rätt? Varför/Varför inte?

Läs kapitel 24 *Hareton Earnshaw*.

Låt eleverna hitta ett eget citat i kapitlet och skriva en reflektion kring det.

Lektion 13

Läs kapitel 25 *En sjuklig kusin* och kapitel 26 *Födelsedagen*.

Låt eleverna läsa tyst för sig själva och sedan göra uppgiften nedan.

Lektion 14

Läs kapitel 27 *Farlig förälskelse* och kapitel 28 *Inlåsta*.

Dramatisera (behöver en egen lektion)

Kapitlet *Inlåsta* har många repliker och fungerar bra att dramatisera. Det kommer att bli våldsamt, men det är ofta lättare att prata om karaktärernas reaktioner efteråt när eleverna har en visuell och fysisk upplevelse.

Dela in eleverna i grupper med 4 personer i varje och låt dem dramatisera sid 135-138, Linheath möter Cathy och Nelly.

Ge grupperna ca 20 minuter att sätta ihop ett drama som bygger på replikerna i texten och spela sedan upp dramat för varandra.

Roller:

Heathcliff

Linheath

Cathy

Nelly

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Vad tänker du nu om karaktärerna i boken? Skriv ner minst en mening per person där du berättar var du tänker om karaktären. Jämför sedan med vad du tyckte för någon vecka sedan!

Heathcliff

Edgar

Nelly

Använd följande övning som komplement eller i stället för dramat.

Lektion 15

Läs kapitel 29 *Bortgift* och kapitel 30 *Avskedet*.

Diskutera:

I början av boken besöker Lockwood Svindlande höjder och möter 3 personer.

- Vilka? (Heathcliff, Hareton, Cathy)
- Hur beskrev du dem då?
- Vad tänker du om dem idag är du vet mer om dem?
- Varför heter boken som den gör?

Lektion 16

Läs kapitel 31 *Ett hastigt uppbrott* och kapitel 32 *Återkomsten*.

Diskutera:

- Lockwood är trött på ondska och vill ha vänliga människor omkring sig, håller du med?
- En upplevelse kan förändra en människas liv, Lockwoods liv förändras, kan en bok också förändra en människas liv? Hur? Varför/Varför inte?

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Skriv 5 adjektiv som beskriver var och en av personerna. I rutan finns förslag på adjektiv men kom gärna på egna.

Heathcliff

Linheath

Cathy

Nelly

elak	rädd	snäll	feg	beskyddande
stark	vild	svag	lugn	avundsjuk
modig	kaxig	ledsen	glad	bortskämd

Gör den avslutande citatövningen eller gå direkt på grupparbetet om teman i boken.

Diskussioner utifrån teman.

Dela in klassen i hemgrupper (4-5 personer) där varje har till uppgift att jobba utifrån ett tema i boken. Förslag på teman och frågor finns nedan.

Alla i gruppen ska anteckna svar på frågorna.

Arbetet redovisas i så kallade ”expertgrupper” vilket betyder att klassen delas in i nya grupper bestående av en från varje hemgrupp. I den nya gruppen är var och en expert på var sitt område, därav namnet.

I expertgruppen är det bra om eleverna får olika roller tex.

- tidtagning (kan vara att vända på ett timglas)
- fördela ordet
- anteckna (kan vara att skriva ner namn på dem som pratat)

Alla får en viss tid på sig att berätta vad hemgruppen kommit fram till och svara på frågor från expertgruppen.

Viktigt! Varje hemgrupp ska bevisa minst ett påstående med ett citat från boken.

Swindlande höjder

av Emily Brontë

Läs citaten ur boken och reflektera över dem med hjälp av frågorna.

*En gång var ju också Heathcliff en enkel ung man
som blev förälskad i en fin fröken.
sid. 154*

Vad tycker du, kan Heathcliffs beteende förklaras eller till och med ursäktas för att han inte fick Catherine, flickan han var kär i?

*Jag lyssnar till den stilla vinden som susar genom gräset
och får en känsla av att de döda
trots allt har fått ro i sina gravar.*

*Vem kan sova oroligt denna lugna natt?
sid. 156*

Vad tänker du, kan människor spöka? Har Heathcliff och Catherine fått ro? Vad var det i så fall som gav dem ro till slut?

Klass och social status

- Hur påverkar Heathcliffs klass och status hur han blir behandlad? Ge exempel från boken.
- Hur påverkar det hans agerande?
- Hur förändras Heathcliffs status under boken och vad är det som förändrar det?
- Vilken roll spelar Nelly i boken, har det något med hennes klass/status att göra?
- Läs tex. Daniel Westling blir prins från 8 sidor publicerad 2009-02-25 eller Har alla elever samma chans? artikelserie från 8 sidor under 2008

Bokens omgivning

- Beskriv hur landskapet ser ut runt omkring husen.
- Beskriv hur husen förändras beroende på vem som bor där.
- Ge exempel ut boken på hur huset symboliserar personerna som bor där.
- Läs tex. om norra England i faktabanken om Storbritannien från 8 sidor.

Kärlek

- Vad är kärlek? Finns det olika sorters kärlek?
- Hitta exempel i boken som ni tycker visar på kärlek och något som man tror är kärlek men som inte är det.
- Läs tex. Kristna protesterade mot homosexuella från 8 sidor publicerad 2008-07-30 (Obs! poängen i artikeln är att de kristna tror att de sprider kärlek genom att fördöma andra)

Oälskade barn

- Flera av karaktärerna i boken är oälskade som barn. Vilka?
- Vad gör det med dem? Hitta exempel i boken.
- Kan du jämföra med någon annan bok/film/låt där personen är oälskad som barn?
- Läs tex. Små barn mår sämre än tidigare från 8 sidor publicerad 2007-03-20

Utanförskap/rasism

- Hur blir Heathcliff behandlad i sin nya familj och av familjen Linton? Ge exempel från boken.
- Vem/vilka accepterar Heathcliff? Är de utanför på något annat sätt?
- Vilka öknamn får Heathcliff? Hur skulle du reagera om någon kallade dig så? Vilka kallas så i Sverige? Hur reagerar de?
- Läs tex. Sverige dåliga på att hjälpa de som utsätts för rasism från 8 sidor publicerad 2008-06-25 eller Lärare kallade elev svartskalle från 8 sidor publicerad 2009-03-02

Hämnd

- Flera av karaktärerna vill hämnas på människor omkring dem. Vilka?
- Hur hämnas de? Ge exempel från boken.
- Är hämnd viktigt eller leder det bara till mer ondska? Finns det tillfällen då man måste hämnas? Varför/Varför inte? Vad tycker ni?
- Läs tex. Två män straffas för bomb mot åklagare från 8 sidor publicerad 2009-04-23 eller Israel bombade Gaza igen från 8 sidor publicerad 2009-01-28

Feminism

- Catherine själv älskar att springa på heden och vara skitig men det är inte riktigt kvinnligt. Hos familjen Linton blir hon ”en kvinna” enligt tidens sätt att se det. Hur är hon då? Ge exempel från boken.
- Stämmer det in på dagens sätt att se kvinnligt och manligt?
- Vilka är det som bestämmer i hemmen?
- Vad händer med starka kvinnor i boken? (Catherine, Cathy, Nelly)
- Kan man bli bortgift mot sin vilja idag, så som Cathy blir i boken?